

โครงการทัศนศึกษาเรียนรู้ชุมชนพหุวัฒนธรรม
กิจกรรม “เมื่อนักศึกษามุสลิมเยือนวัดและนักศึกษาพุทธเยือนมัสยิด”
ณ ชุมชน ต.ตะโหมด อ.ตะโหมด จ.พัทลุง
จัดโดย สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

หลักการและเหตุผล

ปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นับตั้งแต่ต้นปี 2547 ก่อให้เกิดการใช้ความรุนแรงในหมู่เยาวชน ทั้งในฐานะของผู้ร่วมก่อการ ผู้ร่วมแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงและ ผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลจากสาเหตุดังกล่าวทำให้เกิดลักษณะความสัมพันธ์ที่ไม่ปกติในการอยู่ร่วมกัน เช่น การแบ่งแยกเยาวชนกลุ่มต่างๆ ให้เป็นฝ่ายของเจ้าหน้าที่รัฐ ฝ่ายของชาวบ้านหรือเป็นฝ่ายของแนวร่วม รวมถึงการแบ่งแยกคนในพื้นที่ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในการทำกิจกรรม การอยู่ร่วมกัน การได้รับการช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐ จากปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้การปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันของเยาวชนและนักศึกษาที่มีความแตกต่างในศาสนาที่ตนเองนับถือ เกิดระยะห่างและข้อสงสัยต่อวิถีชีวิต ศาสนา วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของกันและกัน

คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ได้มีข้อวินิจฉัยจากการติดตามสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นผลมาจากเงื่อนไข 3 ประการ คือ 1.เงื่อนไขเชิงบุคคล ได้แก่ ผู้ก่อความไม่สงบและฝ่ายรัฐซึ่งตอบโต้ด้วยความรุนแรง 2.เงื่อนไขเชิงโครงสร้าง ได้แก่ ความไม่เป็นธรรมอันเกิดจากขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมและการปกครองที่เป็นอยู่ ปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรที่ไม่เอื้ออำนวยให้คนในพื้นที่สามารถเอาชนะความท้าทายในรูปแบบต่างๆ ทั้งปัญหาในทางโลกและทางธรรม ปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างของประชากร การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตระหว่างผู้คนที่มีความเชื่อศาสนาเดียวกัน บริเวณชายแดนภาคใต้ของไทยกับมาเลเซียและ 3.เงื่อนไขทางวัฒนธรรม ได้แก่ ลักษณะเฉพาะทางประวัติศาสตร์ ภาษา ศาสนา และชาติพันธุ์ของคนในพื้นที่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่เยาวชนวัยรุ่นและนักศึกษายังขาดความเข้าใจ ขาดการเรียนรู้และตระหนักถึงความแตกต่างของกันและกัน ปัญหานี้หากไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยา อาจทำให้สายสัมพันธ์ระหว่างศาสนิก ของเยาวชน เกิดความห่างเหินและอยู่อย่างแบ่งแยกมากยิ่งขึ้น

จากปรากฏการณ์ทั้งหมดทำให้เกิดแนวคิดประการหนึ่งว่า เยาวชน วัยรุ่น และนักศึกษาทุกคนล้วนเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ เป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบ และมีส่วนสำคัญต่อการขยายความรุนแรง ที่มาจากการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อ เกิดความสับสน สงสัยในข้อมูลข่าวสาร บางส่วนมีข้อโต้แย้งหรือคล้อยตามการนำเสนอของสื่อ แม้เยาวชนบางส่วนได้อาสาร่วมงานกับทางสื่อมวลชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ลงไปทำงานแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ขณะเดียวกันเยาวชนอีกบางส่วนยังมีจุดสนใจอยู่ตรงที่เหตุการณ์รายวัน ซึ่งหลายครั้งที่เยาวชนเหล่านั้น มักจะเลยปัญหาพื้นฐาน เช่น ความไว้วางใจที่มีต่อกันในการอยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่างทางศาสนาของคนใน และนอกพื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ของประชาชนชาวไทยในภาพรวม ซึ่งได้รับผลกระทบจากข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้สนองนโยบายของรัฐบาลในการสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในภูมิภาคของประเทศเพื่อให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยใช้การศึกษาชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการเรียนรู้ สร้างความเข้าใจในเรื่องพหุลักษณะ พหุวัฒนธรรมเพื่อให้ผู้เรียนที่เข้ารับการศึกษาในมหาวิทยาลัยได้ร่วมทำกิจกรรมและสามารถบูรณาการความแตกต่างทาง ภาษา ศาสนาและชาติพันธุ์ เข้ากับวิถีชีวิต อัตลักษณ์ของตนเอง ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ด้วยกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยการจัดให้มีกิจกรรมนักศึกษาภายใต้ชื่อโครงการ “เมื่อมุสลิม เยือนวัดและพุทธเยือนมัสยิด” ขึ้น

โครงการดังกล่าวมีลักษณะเป็นกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ชุมชนพหุวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมที่นำ นักศึกษามุสลิมให้ได้มีโอกาสเยือนวัด เพื่อการเรียนรู้หลักคำสอน วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของ ชาวไทยพุทธที่ต่างจากที่ตนเอง และนำนักศึกษาชาวไทยพุทธให้มีโอกาสและประสบการณ์ผ่านการ เยือนมัสยิด เรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมและเป็นการศึกษาชุมชนที่เป็นต้นแบบของ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

การจุดประกายการเรียนรู้โดยนำนักศึกษาต่างศาสนา ต่างสาขา ต่างคณะ ภาควิชา สาขา การศึกษาและชั้นปี ได้ร่วมเดินทางลงชุมชนศึกษาเรียนรู้ ฟังเจ้าอาวาส โต๊ะอิหม่าม ผู้นำชุมชนและ ชาวบ้าน ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะสามารถสร้างมุมมองใหม่ๆ ผ่านการทำตักศิลาชุมชนที่ อยู่ร่วมกันในแบบพหุลักษณะหรือพหุวัฒนธรรมอย่างมีความสุข อีกทั้งยังเป็นการทำความรู้จักและสร้าง บรรยากาศแห่งความสามัคคี ความเข้าใจในหมู่นักศึกษา ส่งเสริมให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีในการอยู่ ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างความสัมพันธ์อันดีที่จะนำไปสู่การสร้าง สันติสุขในการอยู่ร่วมกันทั้งภายในมหาวิทยาลัยและสังคมภายนอก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างการปฏิสัมพันธ์ในหมู่นักศึกษาด้วยรูปแบบใหม่ๆ ที่ก้าวข้ามความแตกต่างและ สามารถเรียนรู้ร่วมกันที่ยอมรับความหลากหลายในความเป็นศาสนิก สามารถอยู่ร่วมกับความแตกต่าง ของความเชื่อ ความศรัทธาของเพื่อนที่นับถือศาสนาต่างจากตนเอง และเรียนรู้ว่าเพื่อนต่างศาสนิก เหล่านั้นมีความเชื่อ ความศรัทธา และวิถีชีวิตที่ต่างจากตนเองอย่างไร

2. เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาเรียนรู้ชุมชนพหุวัฒนธรรม ลงพื้นที่เยือน วัด เยี่ยมมัสยิด สร้างโลกทัศน์ใหม่ผ่านมุมมองและการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งแลกเปลี่ยนทัศนะ ความ คิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ บุคลากรของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมกับผู้นำศาสนาและ ชาวบ้านในชุมชน

3. เพื่อเผยแพร่แนวคิดการเรียนรู้ชุมชนเชิงพหุวัฒนธรรม ระหว่างวัฒนธรรมชุมชนชาวไทย พุทธและวัฒนธรรมชุมชนชาวไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สร้างกระบวนการเรียนรู้จากชุมชน โดยการตั้งคำถามของผู้เข้าร่วมและแสวงหาคำตอบที่มาจากรูปแบบของชุมชนที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ

การดำเนินโครงการ

1) ร่างโครงการออกแบบวิธีการศึกษาเรียนรู้ชุมชน รูปแบบการจัดกิจกรรมและการเลือกพื้นที่ โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกชุมชนที่มีความเด่นชัดในเรื่องชุมชนพหุวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

2) การประกาศรับสมัครนักศึกษากลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรม

2.1 ประกาศรับสมัครนักศึกษาโดยแบ่งการเข้าร่วมออกเป็น 2 รุ่นต่อปี จัดเทอมละครั้ง คือ เทอม 2 /2550 และเทอม 1/2551 ครั้งละ 40 คน โดยรับสมัครนักศึกษารายคณะดังต่อไปนี้

- นักศึกษาคณะทันตแพทยศาสตร์
- นักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์
- นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ
- นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์
- นักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์
- นักศึกษาคณะนิติศาสตร์
- นักศึกษาคณะการแพทย์แผนไทย
- นักศึกษาโครงการจัดตั้งคณะเทคนิคการแพทย์
- นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์
- นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์
- นักศึกษาคณะทรัพยากรธรรมชาติ
- นักศึกษาคณะอุตสาหกรรมเกษตร
- นักศึกษาคณะการจัดการสิ่งแวดล้อม
- นักศึกษาคณะแพทยศาสตร์
- นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์
- นักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัยทุกคณะ

3) การสำรวจชุมชนโดยผู้ดำเนินโครงการ แนะนำตัวและทำความเข้าใจถึงเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรม โดยประสานงานผ่านผู้นำชุมชนทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม รวมทั้งชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการนำนักศึกษามาศึกษาชุมชนในประเด็นของการศึกษาชุมชนพหุวัฒนธรรม เป็นการแจ้งเพื่อทราบและเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของชุมชน วัดและมัสยิด เพื่อเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างชุมชนผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับอาจารย์ประจำสถาบันสันติศึกษา

4) สร้างแบบสอบถามเพื่อสำรวจ ความรู้และทัศนคติของนักศึกษาผู้เข้าร่วม เพื่อสรุปรูปเล่มและเป็นการเก็บข้อมูลพื้นฐานต่างๆ สำหรับการทำวิจัยในโอกาสต่อไป

5) นำนักศึกษาลงศึกษาชุมชนบ้านตะโหมด ต.ตะโหมด อ.ตะโหมด จ.พัทลุง

6) จัดเก็บและบันทึกแบบสอบถาม เพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาชุมชนเป็นรูปเล่ม

ผู้เข้าร่วม นักศึกษา คณาจารย์และบุคลากรทุกคณะของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วันเวลา 6 กุมภาพันธ์ และ 23 สิงหาคม 2551

สถานที่ ลานวัดตะโหมด ต.ตะโหมด อ.ตะโหมด จ.พัทลุง
มัสยิตประจำหมู่ 3 ต.ตะโหมด และฌาปนสถานตะโหมด

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง สันติภาพ และการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายของศาสนิกในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. เผยแพร่ แลกเปลี่ยนมุมมอง ความรู้ความคิดเห็น เกี่ยวกับชุมชนพหุวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างศาสนิก โดยมุ่งให้อาจารย์และบุคลากรของสถาบันสันติศึกษา รวมทั้งนักศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้มีโอกาสเรียนรู้ชุมชนและศึกษาความรู้จากชาวบ้านที่หมู่บ้าน
3. เกิดบรรยากาศการเรียนรู้นอกห้องเรียน สร้างวิธีการเรียนรู้ในรูปแบบและประเด็นใหม่ๆ และเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ นักศึกษา บุคลากรของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์กับผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ชาวบ้านหรือกลุ่มบุคคลภายนอก
4. สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาชุมชนไปปรับประยุกต์ใช้ในการทำงานวิจัยและปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาการจัดการความขัดแย้ง ของสถาบันสันติศึกษาต่อไป

ผู้รับผิดชอบโครงการ

อ.โชคชัย วงษ์ธานี

คณาจารย์และบุคลากร ประจำสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กำหนดการกิจกรรม
โครงการเรียนรู้พหุวัฒนธรรม
“เมื่อมุสลิมเยือนวัดและพุทธเยือนมัสยิด”
วันที่เสาร์ 6 กุมภาพันธ์และ 23 สิงหาคม 2551

- 08.00 - 09.30 น. เดินทางจากหน้าศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงวัดตะไทรหมัด พบปะคณะกรรมการสภานานาชาติวัดตะไทรหมัด
- 09.30 - 10.30 น. ฟังการบรรยายและการเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หัวข้อเรื่อง “วิถีของชาวพุทธและการอยู่ร่วมกันกับชาวมุสลิม” โดย พระครูสุนทรกิจจานุโยค (พระครูสมชาย) รองเจ้าอาวาสวัดตะไทรหมัด
- 10.30 - 11.30 น. ฟังการบรรยายและการเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หัวข้อเรื่อง “วิถีของชาวมุสลิมและการอยู่ร่วมกันกับชาวพุทธ” โดย โต๊ะอิหม่ามเหล็บ สาเหล็ม อิหม่ามประจำมัสยิดบ้านควน
- 11.30 - 12.00 น. ชักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 12.00 - 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวันร่วมกับชาวบ้าน ณ ลานวัดตะไทรหมัด
- 13.00 - 14.00 น. เดินทางเยี่ยมชมชุมชนมุสลิม และมัสยิดบ้านควน (มีวิทยากรท้องถิ่นให้คำแนะนำ) พบปะคณะกรรมการมัสยิด พร้อมซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 14.00 - 15.00 น. เดินทางเยี่ยมชมสุสานบรรพบุรุษร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นฌาปนสถานร่วมของบรรพบุรุษชาวชุมชนตะไทรหมัดทั้งชาวพุทธและชาวมุสลิม (มีวิทยากรท้องถิ่นให้คำแนะนำ)
- 15.00 - 16.30 น. เดินทางกลับจากชุมชนตะไทรหมัดถึงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยสวัสดิภาพ